

Příloha č. 3

Dohoda mezi Českou republikou a Evropskou komisí na „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2021–2027“

Pro zachování kontinuity při implementaci projektů v českém vodárenství (pro oblast pitné a odpadní vody) ve vztahu k provozování vodohospodářské infrastruktury soukromými provozovateli se Komise a Česká republika dohodly na použití pravidel a principů, které byly obsaženy v „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007–2013“ předložených Komisi dne 06/08/2007 č.j. 55893/ENV/07, 2203/300/07 (dále jen „Dohoda“), a následně byly užívány v období 2014–2020 ve formě Přílohy č. 6 Programového dokumentu OPŽP, i pro období 2021–2027.

Dohoda upravuje případy, kdy vlastníci vodohospodářské infrastruktury (obce, města, popř. jejich sdružení) smluvně převedli nebo převedou provozování infrastruktury na provozovatele s účastí soukromého kapitálu. Dohoda je rozdělena na 4 hlavní kapitoly:

- a) Stávající provozní smlouvy;
- b) Nové provozní smlouvy;
- c) Kritéria pro posouzení nutnosti výběrového řízení na provozování infrastruktury spolufinancované z prostředků EU;
- d) Kvalita vodohospodářských služeb, nástroje podporující efektivitu.

Komise upozorňuje českou stranu na skutečnost, že níže uvedené komentáře se omezují na specifické body, které mají zvláštní význam pro vyjednávání českých operačních programů na programovací období 2021–2027. Nepředstavují důvod pro výjimku z uplatnění souladu s komunitárním právem, včetně veřejných zakázek, hospodářské soutěže a pravidel veřejné podpory, nebo se závěry, které vyplynou z další diskuze nad jinými záležitostmi obsaženými v Dohodě.

Česká strana uznává potřebu upravit výše zmíněné provozní smlouvy za účelem lepší vyváženosti mezi veřejným zájmem a zájmem spotřebitelů na jedné straně a privátními zájmy na straně druhé, stejně jako dlouhodobé udržitelnosti investic do vodárenské infrastruktury.

Jedině za tohoto předpokladu bude umožněno financování z EFRR a FS v období 2021–2027.

Fungování fondů EU je upraveno principy a pravidly Smlouvy o ES, obzvláště čl. 274, podle kterého „Komise přidělí rozpočet, ..., na vlastní zodpovědnost ..., s ohledem na principy řádného hospodaření s finančními prostředky. Členské státy spolu s Komisí zaručí, že přidělené částky budou použity v souladu s principy řádného hospodaření s finančními prostředky.“

Čl. 27 nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 ze dne 25. června 2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství, definuje tento princip jako povinnost Komise spravovat fondy ES podle zásad hospodárnosti, výkonnosti a efektivnosti. Zásada výkonnosti má zajistit „nejlepší vztahy mezi použitými zdroji a dosaženými výsledky“, a zásada efektivnosti „dosažení specifického souboru cílů a uskutečnění zamýšlených výsledků“.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/10607 také odkazuje na tyto zásady, když uvádí, že je nutno zajistit, „aby byla zajištěna účinnost, spravedlnost a udržitelný dopad fondů...“.

Specifická nařízení pro jednotlivé fondy byly založeny za účelem posílení hospodářské a sociální soudržnosti, což je důvodem pro zajištění hodnoty za peníze a sociálního a ekonomického přínosu Komisí a členskými státy, a to ve shodě se zdroji čerpanými z těchto fondů.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2021/1060 ze dne 24. června 2021 o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky

1. Nové provozní smlouvy (část B Dohody)

„Novými provozními smlouvami“ se v této Dohodě rozumí smlouvy, které budou uzavřeny po schválení Operačního programu Životního prostředí pro programové období 2021–2027 (dále jen OPŽP) v souladu se Zákonem o zadávání veřejných zakázek.

Pro nové provozní smlouvy, které budou uzavřeny v budoucnosti s provozovateli vodohospodářské infrastruktury, si je česká strana vědoma potřeby zajištění souladu s veškerou relevantní legislativou EU, včetně obecných pravidel a principů Smlouvy o ES a příslušných pravidel pro zadávání veřejných zakázek.

Komise upozorňuje na skutečnost, že příspěvky z EFRR a FS na vodárenskou infrastrukturu v programovacím období 2021–2027 jsou přijatelné za předpokladu, že budou splněny následující podmínky pro nové provozní smlouvy vyplývající z Dohody:

1.1 Délka trvání smluv

Za předpokladu, že se soukromý provozovatel nebude finančně podílet na investicích do výstavby, opravy nebo rozšíření vodárenské infrastruktury, spolufinancování z EFRR a FS bude přiděleno za podmínky, že délka trvání provozní smlouvy bude maximálně 10 let, přičemž i tato délka trvání musí být řádně odůvodněna. Změny závazku z koncesní smlouvy se řídí Zákonem o zadávání veřejných zakázek, včetně oblasti délky trvání provozní smlouvy, nicméně i tak celková délka smlouvy nesmí překročit 10 let trvání.

Za předpokladu, že finanční podíl soukromého provozovatele do výstavby, opravy nebo rozšíření vodárenské infrastruktury je značný nebo byla uložena povinnost nebo podnět ke zlepšení výkonnosti vodárenské sítě, jejíž cenově efektivní realizace si vyžádá značné časové období, pak může být délka trvání provozní smlouvy prodloužena za splnění následujícího kritéria: smlouva bude respektovat princip proporcionality ve smyslu neomezení soutěže nad rámec toho, co je nutné pro zajištění návratnosti vložené investice a generování přiměřeného zisku.

1. 2 Nastavení tarifů

U všech nových provozních smluv budou tarify (vodné a stočné) základním hodnotícím kritériem při výběru provozovatele.

1. 3 Výkonová kritéria, monitoring a sankce

Provozní smlouvy musí obsahovat vhodná výkonová kritéria a ustanovení týkající se monitorování a sankcí, uvedená v části D Dohody – Kvalita vodohospodářských služeb, nástroje podporující efektivitu.

Komise podporuje úmysl české strany používat modelovou provozní smlouvu a katalog relevantních výkonových parametrů pro zajištění uplatnění principů nejlepší mezinárodní praxe v nových provozních smlouvách.

1. 4 Soulad s evropskou environmentální legislativou

Nové provozní smlouvy musí být v souladu s evropskou legislativou, zvláště se směrnicemi 98/83/ES (pitná voda) a 91/271/ES (městské odpadní vody).

2. Stávající provozní smlouvy (část A Dohody)

2.1 „Stávajícími provozními smlouvami“ se myslí smlouvy uzavřené před vstupem České republiky do Evropské unie a dále smlouvy uzavřené před schválením OP ŽP 2021–2027 pod podmínkou, že tyto smlouvy byly uzavřeny při respektování pravidel daných právem Evropských společenství.

Komise konstatuje, že v České republice je několik rozdílných modelů využívání vodárenské infrastruktury, které jsou založeny na rozdílných typech vztahů mezi vlastníky a provozovateli.

Komise si uvědomuje, že některé projekty, které potenciálně mohou obdržet finanční podporu z FS nebo EFRR nejsou v současnosti provozovány žádným provozovatelem, některé si

provozují municipality, v některých případech je provozní společnost plně vlastněna samotnými municipalitami a v dalších případech je vlastník a provozovatel totožný ("smíšený model").

Konečně, několik projektů spadá do kategorie tzv. „oddílného modelu“ provozování s dominantním vlivem veřejného sektoru, kde mají většinový vlastnický podíl municipality a kde (v souladu s ustanoveními zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích) je možné obdržet zisk použít pouze pro obnovení nebo rozšíření vodárenské infrastruktury a nikoliv pro vyplácení dividend.

2.2 Část 2 tohoto komentáře popisuje situaci, kdy se česká strana dožaduje financování ze zdrojů alokace 2021–2027 EFRR a FS pro obnovu a rozšíření vodárenské infrastruktury a tato infrastruktura bude po jejím dokončení provozována společnostmi (veřejnými, soukromými, nebo společnostmi se smíšeným kapitálem) na základě smluv, které vstoupily v platnost před schválením OPŽP 2021–2027. To je založeno na předpokladu, že financovaná obnovená nebo rozšířená infrastruktura nebude vytvářet nové dodatečné nebo oddělitelné služby a pro které nebude požadováno otevřené výběrové řízení na nového provozovatele. V situaci, kdy si výstavba infrastruktury vyžaduje výběrové řízení na nového provozovatele, se bude postupovat dle Části 1 komentáře.

2.3 Komise se dohodla se zástupci české strany, že ve vztahu ke všem stávajícím provozním smlouvám spadajících do kategorie oddílný model provozování (viz část A.1. Dohody) nebude poskytována žádná finanční podpora Společenství na obnovu nebo rozšíření vodárenské infrastruktury, která je předmětem těchto smluvních vztahů, pokud smlouva:

(i) nebude zahrnovat adekvátní ustanovení k výkonovým parametrům, monitoringu a sankcím, dle pravidel a principů práva ES a nejlepší mezinárodní praxe; a

(ii) tarif nebude stanovován tak, aby byla podporována kvalita služeb poskytovaných spotřebitelům a současně došlo k zajištění dlouhodobé udržitelnosti infrastruktury; přitom se zohlední smluvní závazky a přiměřený ekonomický zisk provozovatele (s ohledem na část A.1.1.b Dohody).

Takovéto úpravy ve stávajících provozních smlouvách musí být zajištěny v textu rozhodnutí dle Nařízení (EU) č. 2021/1060, na jehož základě bude poskytována podpora příslušnému projektu na obnovu/rekonstrukci vodohospodářské infrastruktury.

Nicméně by mělo být poznamenáno, že podstatné změny smluv mohou vyžadovat nové výběrové řízení. Úpravy stávajících smluv bez nového výběrového řízení lze akceptovat pouze v tom případě, že nediskriminují ostatní potencionální poskytovatele služeb.

2.4. Jako doplnění ke dvěma výše uvedeným podmínkám čl. 2.3. se Komise dále dohodla s českou stranou, že pro stávající provozní smlouvy spadající do kategorie oddílný model provozování s dominantní účastí soukromého kapitálu (viz část A.1.1 Dohody), že:

(i) projekty se stávající provozní smlouvou, které mají provozní smlouvu uzavřenou v souladu s pravidly přílohy 7 OP ŽP pro období 2007-2013, přílohy č. 6 OPŽP 2014-2020 či touto přílohou, lze financovat z OP ŽP za předpokladu, že po vypršení platnosti stávající smlouvy bude nový provozovatel vybrán na základě podmínek v Části 1 tohoto komentáře. Důkaz podporující implementaci tohoto závazku bude vyložen v Závěrečné zprávě zmiňované v nařízení (EU) č. 2021/1060;

(ii) projekty se stávající provozní smlouvou lze financovat z OPŽP za předpokladu, že celková doba trvání smlouvy nepřekročila 10 let, byla uzavřena v souladu s ZZVZ a bude upravena tak, aby naplnila veškeré podmínky OPŽP.

2.5 Mohou nastat situace, kdy se podmínky provozování (tj. privatizace, prodej aktiv provozní společnosti třetím stranám, ať už veřejným, soukromým, nebo společným se smíšeným kapitálem, atd.), na základě kterých byla přiznána podpora z fondů, změní v průběhu implementace. V takových případech musí být Řídící orgán informován a musí být zajištěno, aby byly výše uvedené pokyny uplatněny i pro nový způsob provozování.